

lesku (l. 1723), v Dol. Jezeru (l. 1682) itd. Kar se časovnega območja našega renesansko-baročnega stropa tiče, moramo konstatirati, da se njegov prvi pojav in omdiranje gotskega tipa krijeta najmanj za celo polstoletje. Prvi pojav kasete smo konstatirali že zadnjič l. 1577 v Dvoru pri Polhovem Gradcu, čeprav kot nositeljice gotskih dekorativnih motivov.

Najstarejši gotovo renesanški dosedaj znani strop pri nas je bil v cerkvi sv. Petra v Ljubljani. Ohranil se nam ni, omenjamo ga pa, ker se nam je ohranilo ime slikarja, ki ga je poslikal (Matija Raissniger — Resnikar).³ Kasete (gemalte Tafeln) so bile l. 1602 prepeljane po Ljubljani k sv. Petru in pribite na strop. Od ok. l. 1620 dalje pa imamo celo serijo takih stropov ohranjenih; in čeprav imamo iz istega časa ohranjene tudi še, kakor smo v prvem članku konstatirali, datirane strope gotskega tipa, nedatirane bržkone še nekoliko pozneje, vendar lahko izjavimo, da je XVII. stol. domena renesanskega stropa in je stari tip samo izjema. Chronova doba pomeni tudi v tem oziru popolno uveljavljenje renesanskega principa kompozicije ornamenta in delitve ploskve. Najbogatejše in estetsko najučinkovitejše strope je ustvaril konec XVII. stol., vsaj če sodimo po dosedaj znanem gradivu. Višek pomenja strop v Gostečem pri Škofji Loki iz l. 1699; tu je tudi najbolje ohranjen celotni milje takega prostora. Krasen je dalje strop cerkvice sv. Jurija pri Trziču iz l. 1698 in pa v svojem načinu preprosti tehniki in okusu prilagojenih motivov neprekošen strop na Bloški Polici pri Ložu iz l. 1693.

V XVIII. stol. se kmalu občuti razkroj, tozadevno rokodelstvo je opešalo, kar čutimo tudi na še visoko stoječem poslikanem stropu v Nadlesku iz l. 1723 in 1725 (kor), posebno pa pri stropu v Belem kamnu (Weissenstein) na Kočevskem. Dokaz zato je tudi podaljšek stropa v Kostanju l. 1725. Najkesejši meni dosedaj znani leseni strop v cerkvi sv. Katarine na Plešivici pri Žužemberku iz l. 1767 nosi vse znake ubožanja in pokmetenja tozadevnega rokodelstva. Iz XVIII. stol., ki je ustvarilo sicer lepe strope n. pr. v Lopati pri Hinjah (l. 1743) in v Ratju istotam, mi vendar dosedaj ni znan noben slučaj enake plemenitosti oblik, preračunjenih proporcij in porabe sredstev, kakor jo dokazujejo kar po vrsti stropi XVII. stol. Število spomenikov po približno tretjem desetletju XVIII. stol. rapidno pada, ker je zidani obok tudi v majhnih prostorih zavladal na vsi črti.

Zanimivo je na drugi strani opazovati, kako se v ti stroki umetne obrti, ki je v svojem razevitu enakovredna in paralelna oni, ki ustvarja zlate oltarje XVII. stol., pribli-

³ Gl. J. Vrhovnik, Arhivski poberki o nekaterih slikarjih in kiparjih 15. do 18. stol. v Zborniku za Um. zgodov. l. II., str. 125.

STRAŽNI VRH: LESENI STROP, DETAJL
(ZAČETEK XVIII. STOL.).

žujeta in polagoma strneta iz velike, takrat svetovne umetnosti prinešeni tip in kmetski okus. Plemenite stroke, umetne obrti, v kateri ustvarjata mizar in poklicni slikar v enakopravnem sotrudištvu, se polasti polagoma domače rokodelstvo in izpodrine sčasoma popolnoma plemenito delo, kakor ga predstavlja n. pr. strop v Gostečem. Razumljivo je, da se ob tem pojavu ustvarijo tudi gotove pokrajinske tradicije. Posebno se nam vsiljuje taka skupina z izrazito po svoje pojmovano ornamentiko in že omenjeno svojevrstno ob straneh pristrešeno kompozicijo stropa za Čirkniško jezero in njegovo okolico s Starim trgom, dalje za bližino Kočevja; gotovo se jih bo dalo konstatirati še več. Treba pa bo obravnavati skupaj strope, slikane antependije, omare in slikane odnosno plastično ornamentirane skrinje, na katerih ta obrt živi skoro do naših dni.

Dodajem kratek kronološki pregled meni dosedaj znanih tozadevnih spomenikov z izrečno pripombo, da je pregled slučajen in več kot nepopoln; dragocen je pa nedvomno kot ogrodje za bodoče študije, saj je velik del datiran.